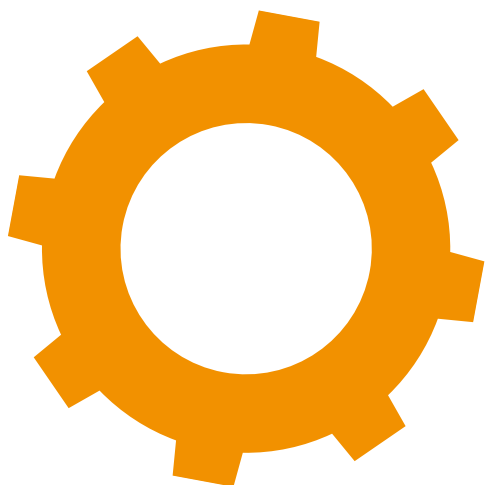

FENOM ENALEN

Gotland Science Center

Verksamhetsberättelse 2024

Fenomenalen Science Center
- en del av Region Gotland

Adress Skeppsbron 4, 621 57 Visby

Telefon 0498-26 34 72, 0498-26 34 73

E-post fenomenalen@edu.gotland.se

Webbplats fenomenalen.se

Organisationsnummer 212000-0803

Foton tagna av Fenomenalen 2024.

Bilder framsida:

1. Pedagog Frida håller skolprogrammet kemidetektiverna för en klass.
2. Astronaut Marcus Wandt berättar om sin rymdresa för barn och unga under Almedalsveckan.

Innehåll

Förord	3
Fenomenalens verksamhet	4
Fenomenalens mål	4
Ekonomi	5
Öppet	5
Öppet för allmänheten	5
Öppet för skola och förskola	5
Personal	5
Skolprogram	6
Statistik för skolbesök och skolprogram	6
Staden vs landsbygden	7
Utställning	8
Vetenskapsshow	8
Legolov	8
Butik	9
NTA	9
Kompetensutveckling	9
Samarbeten	10
Sammanfattande besöksstatistik	10
Foldern <i>Skolprogram & kompetensutveckling</i> <i>läsåret 2024-2025 med kommentarer</i>	13

Fasadrenovering våren 2024.

Förord

Så kom då 2024. Vi började året mitt i en renovering. Det innebar att vi under de första två månaderna inte hade tillträde till vårt fenomenala hus. Lite ovant, men också väldigt nyttigt att få planera och sedan återigen flytta in hela verksamheten i nyrenoverade lokaler. Det gav oss fantastiska möjligheter att gå igenom allt och få den där ordningen som är svår att få till om man inte flyttar på precis allt. För det gör man ju bara om man måste.

Trots att vi varit stängda under både vårvintern (ventilationsrenovering) och sensommaren (hissinstallation) har vi haft ett fantastiskt år vad gäller skolbokningar. Nästintill fullbokade under både vår- och höstterminen. Lägg därtill ett lyckat samarbete med Gotlands Museum kring Hansan och Visborgs slott, där vi under tre veckor träffade nästan alla elever i årskurs 4 och 5 på Gotland. Fenomenalen har aldrig tidigare tagit emot så många skolelever som under 2024.

Sommaren bjöd på lite för bra väder för att den stora turistmassan skulle hitta till Fenomenalen.

Efter regnsommaren 2023 med besöksrekord, är vi 2024 tillbaka i lite mer normala siffror.

Det sista jag vill lyfta fram är alla spännande samarbeten vi haft under året. Bara det att få vara den där platsen där gotländska barn får träffa en livs levande astronaut. Eller där gotländska gymnasieelever får samarbeta med forskare från hela Europa. Den platsen är Fenomenalen!

Nu ser vi fram emot 2025. Först och främst ser vi fram mot att få njuta av våra nyrenoverade och verksamhetsanpassade lokaler. Vi ser också fram mot att under det kommande året få möta alla fenomenala människor som besöker oss. Förhoppningsvis är du en av dem.

Välkommen!

Mårten Sahlin
Verksamhetschef

Fenomenalens verksamhet

Fenomenalen är Gotlands eget Science Center. Huvudman är Region Gotland och barn- och utbildningsnämnden. Organisatoriskt hittar ni oss i utbildning- och arbetslivsförvaltningen under stöd- och utvecklingsavdelningen.

Vi är tillsammans med 19 andra Science Center sammanslutna i föreningen Svenska Science Centers. Det är en medlemsförening som företräder, främjar och utvecklar branschen med 20 science centers över hela landet. En samlad

nationell resurs för livslångt lärande. Vi arbetar tillsammans för att ge barn, unga och allmänhet, oavsett bakgrund, möjlighet att öka sitt vetenskapliga kapital genom kunskap inom naturvetenskap, teknik och matematik samt stärkta förmågor inom entreprenörskap och innovationsutveckling.

Science centers vill inkludera fler och på så sätt bidra till en bredare bas för Sveriges kompetensförsörjning.

Vindkraftsforskare från hela Europa och teknikcollege möts i en vindkraftsworkshop hösten 2024.

Fenomenalens mål

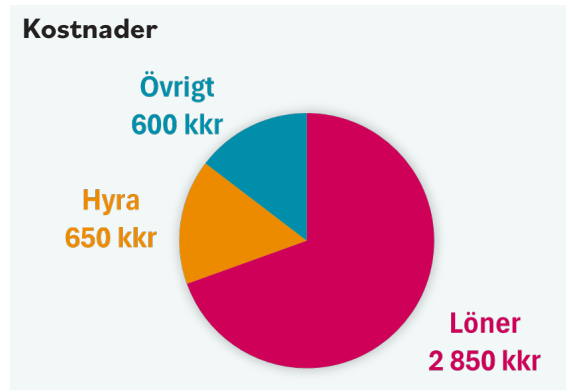
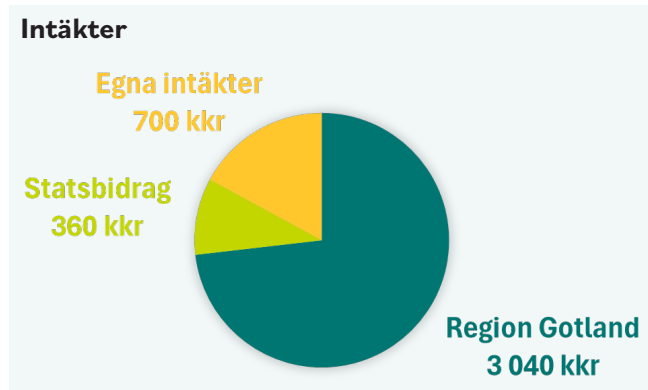
Vi når målen genom att . . .

Ekonomi

Vi gick in i 2024 med vetskapen att ett tufft ekonomiskt år väntade. Vi lyckades nå ett resultat i balans för 2024 trots fyra stängda månader.

Fenomenalen omsatte 4,1 miljoner kronor under året.

Öppet

Öppet för allmänheten

Fenomenalen har öppet för allmänheten torsdag-söndag varje vecka under skolterminerna. Under skolloven har öppet varje dag med stängt endast på midsommarafton, juldagarna och nyårsafton.

Fenomenalen var stängt för allmänheten på grund av ventilationsrenovering fram till den 22 mars. Vi höll också stängt fyra veckor i september i samband med hissbygge.

Öppet för skola och förskola

Måndag-fredag under terminerna erbjuder vi två bokningsbara tider per dag.

Året inleddes dock med att Fenomenalen var stängt för skolbokningar fram till den 3 mars på grund av ventilationsrenovering.

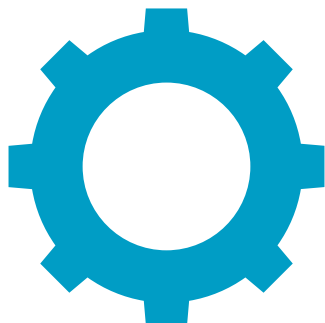
Personal

Fast anställd personal

Fyra personer, motsvarande 3,4 tjänster

Timanställd personal (utställningsvärdar)

10 personer, motsvarande 1,1 tjänster

Delar av personalen bygger ny butik hösten 2024.

Skolprogram

Varje vardag erbjuder Fenomenalen två bokningsbara tider för skolprogram. Då tar Fenomenalens pedagoger emot skolgruppen och genomför något av våra tjugo skolprogram. Programmen finns från förskole- till gymnasienivå. De flesta skolprogram bedrivs på plats på Fenomenalen, men vi har också mobila program som vi besöker skolor med samt digitala program.

I skolprogrammen genomförs aktiviteter eller laborationer som är satta i ett sammanhang för att skapa en lustfylld ingång till teknik, naturvetenskap eller matematik på ett sätt som det oftast inte är möjligt att göra i den ordinarie

skolverksamheten. Varje skolprogram avslutas med fri tid i utställningen.

Skolprogrammen är framtagna av Fenomenalens personal där de egna utställningarna eller något aktuellt tema ligger som grund. Ett genomgående tema för våra skolprogram är hållbar utveckling. Skolverkets läroplaner är alltid utgångspunkten för vårt arbete.

På sidorna 13-24 hittar du vår aktuella skolprogramsfolder. På sidorna 17-21 beskrivs de skolprogram vi erbjuder och dess bokningsgrad.

Brobygge under skolprogrammet Visborgs slott. Hösten 2024.

Statistik för skolbesök och skolprogram

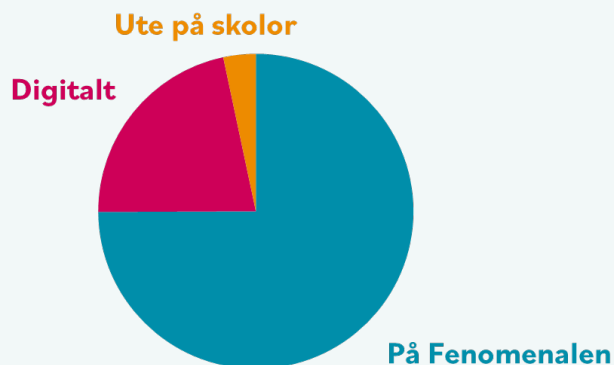
Under vårterminen startade skolbokningarna den 4 mars efter att renoveringen av våra lokaler var färdig. Vårterminen var efter det i stort sett fullbokad.

Höstterminen startade också med renovering,

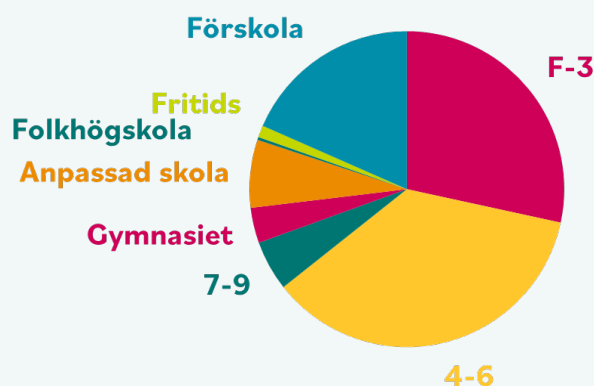
då en ny hiss installerades. Den 9 september drog skolprogrammen i gång. Efter det var höstterminen fullbokad.

Totalt under året mötte vi 5 465 skolelever fördelade på 331 grupper.

Skolprogram: var?

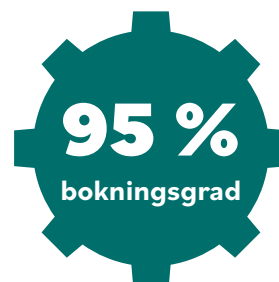
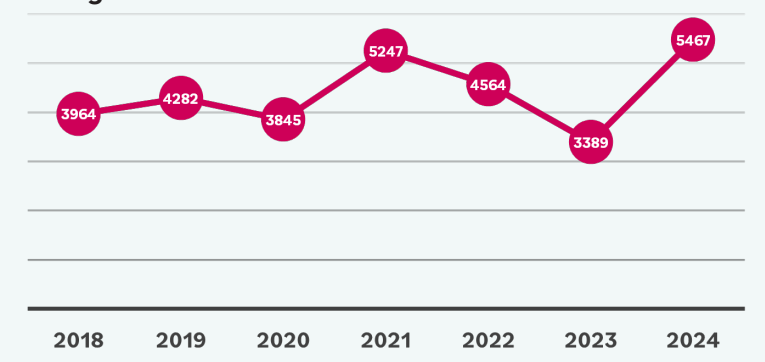
Skolprogram: vem?

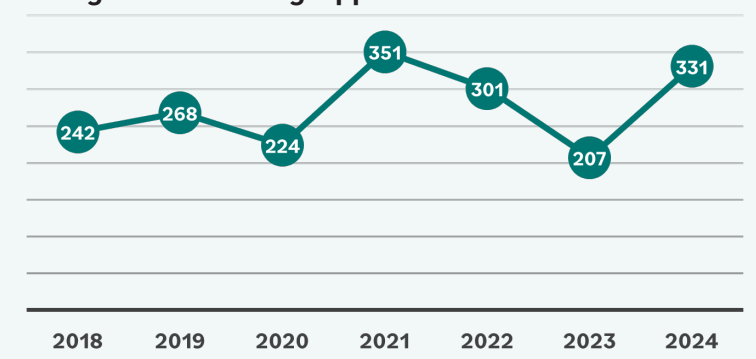
Årets skolsiffror är rekordhöga och betydligt högre än förväntat. Särskilt med tanke på renoveringen som hållit oss stängda under året. Anledningen till detta är framför allt vår satsning tillsammans med Gotlands Museum inför Handedagarna 2025.

Vi kan se tillbaka på 2024 och konstatera en bokningsgrad på 95 % på våra skolprogramstider. Det är helt enkelt fenomenalt! Vi är både stolta och glada över den efterfrågan som finns att besöka vår verksamhet.

Antal gotländska elever

Antal gotländska skolgrupper

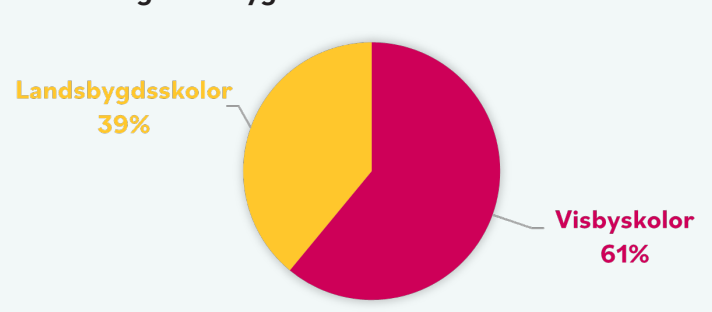

Staden vs landsbygden

Ungefär hälften av Gotlands elever går på en landsbygdsskola och behöver åka buss för att ta sig till Fenomenalen. Ungefär hälften av de gotländska eleverna går i skola i Visby.

Vi ser en snedfördelning där antalet landsbygdsklasser är underrepresenterade i vår besöksstatistik - de står för endast 39 % av besöken.

Fördelning landsbygdsskolor och stadsskolor

Digitala skolprogram och uppsökande verksamhet har ökat möjligheten för fler skolor på landsbygden att ta del av vår verksamhet. De ger tyvärr inte samma kvalitet som vi kan ge på plats på Fenomenalen, men kan kompensera något för snedfördelningen.

I år erbjuder vi även ett skolprogram där bussresa ingick i bokningen, då deltog samtliga skolor från landsbygden. Utan detta initiativ och digitala skolprogram hade besöksiffrorna istället varit 75 % stad och 25 % landsbygd.

Vi konstaterar därmed att möjligheten att skapa en likvärdig åtkomst till Fenomenalens verksamhet till stor del är avhängigt landsbygdsskolornas möjlighet att få busstransport.

Utställning

Fenomenalens utställning är tillgänglig för både skola och allmänhet. Skolklasser besöker utställningen i samband med skolprogram och allmänheten har möjlighet att besöka utställningen under ordinarie öppettider.

Utställningen är uppbyggd av en mängd utställningsstationer. Bakom varje utställningsstation finns ett matematiskt, naturvetenskapligt eller tekniskt fenomen. Det kan handla om exempelvis balans, sinnesintryck eller elektricitet. Det behövs inga förkunskaper för att ta del av utställningen, utan tanken är att utställningen på ett lekfullt sätt ska ge besökaren en positiv stund tillsammans med naturvetenskapen. I en del fall leder leken dessutom till egna tankar och funderingar kring vetenskap. Då har vi uppnått dubbla mål.

Under året har vi uppdaterat utställningen med:

- **Fenomenalens mästare** En utställningsdel där besökarna kan utmana sig själva eller varandra.

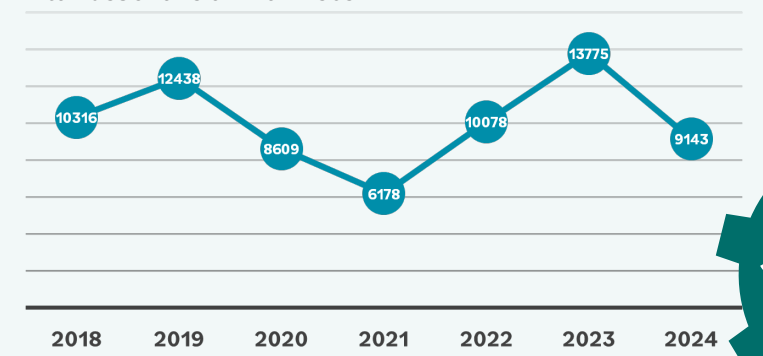
dra. Utmaningarna baseras på fenomen som reaktionshastighet, jämvikt och logik.

- **Ser du vad jag ser?** En utställningsdel som handlar om ljus, färger och synvillor.

I utveckling av utställningen använder vi en blandning av nyproduktion, renovering av äldre stationer från vårt förråd samt ommöblering av befintlig utställning.

Under året har 9143 personer besökt vår utställning under ordinarie öppettider. Det är en nedgång från förra årets publikrekord. Det kan förklaras både av att vi hållit utställningen stängd under 4 månader på grund av renovering, men också med att sommarvädet brukar synas tydligt i statistiken. Årets soliga sommar bjöd på färre besök än förra årets regniga.

Antal besökare allmänheten

Betyg
4,2/5
på Google

671
följare på
instagram

36 078
fenomenalen.se-
besökare

1 644
följare på
Facebook

Vetenskapsshow

Under sommarlovet höll vi vetenskapsshow minst två gånger per dag. Ett antal coola fenomen visas som om de vore magiska. Efter showen förklarar vi såklart vetenskapen som ligger bakom.

Ca 2 700 personer såg showen sommaren 2024.

Legolov

Under höstlovet arrangerade vi legolov tillsammans med föreningen Swebrick Gotland. För elfte året i rad visade gotländska legobyggare sina fantastiska byggen.

1 272 personer besökte legolovet på Fenomenalen 2024.

104
vetenskaps-
shower

Sommarens magiska vetenskapsshow.

Butik

I anslutning till utställningen finns Fenomenalens lilla butik. Där kan man köpa vetenskapliga klurigheter, böcker och experimentgrejer. Allt du behöver för att ta med naturvetenskapen hem. Butiken är öppen när utställningen är öppen för allmänheten.

Del av fenomenalens nyrenoverade butik.

NTA

NTA står för "Natur och Teknik för Alla" och är en organisation som förser förskolor och skolor med praktiskt laborationsmaterial förpackade i olika temalådor. Region Gotland är medlem i NTA och Fenomenalen samordnar NTA-verksamheten på Gotland. Det innebär att vi ser till att regionens förskolor och skolor får tillgång till laborativt undervisningsmaterial och blir utbildade på materialet.

Temalådorna lånas ut terminsvis. Fenomenalen går igenom alla återlämnade lådor efter varje termin och ser till att de fylls på och är i gott skick.

Fenomenalen har 145 NTA-lådor i 17 olika teman.

Under året har 177 lådor lånats ut till gotländska lärare. 80 på vår- och 97 på höstterminen.

Två av Fenomenalens anställda har under året gått NTA-utbildning och får nu genomföra de temautbildningar som krävs för att lärare ska kunna låna temalådor. Att vi nu har utbildarkompetensen inom Fenomenalen gör att vi på ett friare sätt kan planera framtida kompetensutveckling för gotländska pedagoger.

Kompetensutveckling

Genom NTA höll vi under vårterminen kurs i temalådan Rymden och under höstterminen kurser i temalådorna Upplev fysik och kemi, Kroppen samt Rörelse och konstruktion. Totalt deltog 26 lärare i utbildningarna.

Tillsammans med IT-pedagoger på UAFs stöd och utvecklingsavdelning anordnade Fenomenalen i december en AI-kurs. 25 personer deltog i kursen och de har nu verktyg för att genomföra liknande kurser på sina skolor.

Totalt genomförde vi sjukompetensutvecklingsdagar för lärare, pedagoger och lärarstudenter under 2024 och 83 pedagoger deltog i våra kurser.

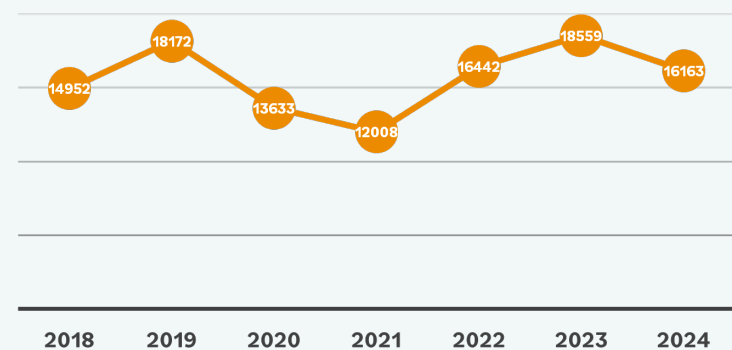
I vår folder *Skolprogram & kompetensutveckling läsåret 2024-2025*, sida 22-23, hittar du de kompetensutvecklingar vi erbjuder.

Sammanfattande besöksstatistik

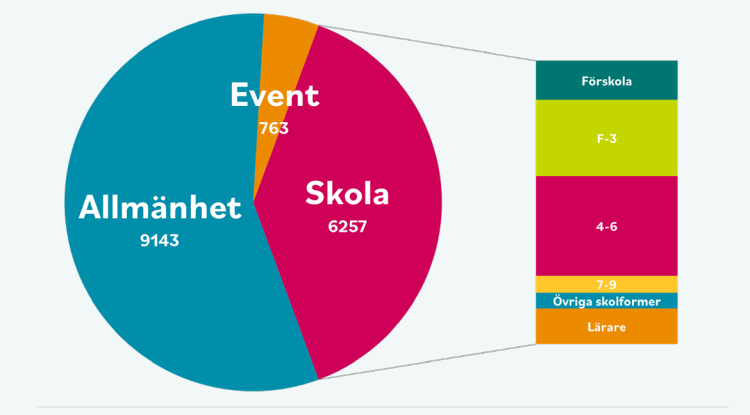
Totalt hade Fenomenalen 16 163 besökare under 2024. Det är en minskning med 13 % jämfört med rekordåret förra året. Trots att vi under

året hållit stängt för allmänheten i fyra månader, kan vi konstatera att 2024 trots det blev ett normalt besöksår, tack vare antalet skolbokningar.

Antal besökare totalt

Fördelning besökare 2024

Besökare får hela Gotland att lysa i utställningen.

Samarbeten

Under året har Fenomenalen samarbetat med många olika aktörer.

Brandskyddsföreningen Med stöd av brandskyddsföreningen genomförs skolprogrammet "Det brinner" med syfte att få högstadiungdomar att förstå konsekvenserna av en anlagd brand. Vi samarbetar också kring Flammy, där yngre barn får lära sig brandskydd.

DigU-Teamet, UAF Samarbete kring planering och genomförande av AI-utbildning av skolpersonal.

Föreningen Svenska Science Centers Föreningen är vår branschorganisation och består av Sveriges 20 science center. Här deltar

Fenomenalen i det gemensamma arbetet, bland annat i pedagogmöten och chefsmöten.

Energicentrum En nära samarbetspartner. Vi är bilpoolare och delar därmed fordon. Energicentrum använder våra lokaler för evenemang och vi deltar kontinuerligt i nätverksmöten som Energicentrum arrangerar utifrån gotländska energi och framtidsfrågor.

Esero I samarbete med Esero har vi anordnat publika arrangemang med raketbygge. Ca 350 personer har deltagit vid tre olika tillfällen.

Film på Gotland Vid tre tillfällen har Film på Gotland arrangerat en pop up-verksamhet hos oss på Fenomenalen för att nå ut till unga film-

intresserade med inspirationsföreläsningar och utlåningsverksamhet.

Gotlands Museum Hansedagarna går av stapeln i Visby i juni 2025. För att öka kunskapen om Hansan samarbetade vi med Gotlands Museum kring skolprogrammet ”Visborgs slott – Ett fenomenalt bygge”. Vi planerade och genomförde skolprogrammet tillsammans och nådde under tre veckor i november ut till 1040 elever från 25 gotländska skolor.

NTA (Natur och Teknik för Alla) Region Gotland är medlem i NTA och Fenomenalen ser till att regionens förskolor och skolor får tillgång till NTAs laborativa undervisningsmaterial och blir utbildade på materialet.

Nordic Science Centre Association De nordiska och baltiska ländernas science centers har branschförening där Fenomenalen är medlem.

Nätverket för pedagogiskt resursutbud Vi deltar i möten med andra kulturaktörer som erbjuder pedagogiska verksamheter för skolorna. Samordnare för mötena är Kulturskolan.

Räddningstjänsten I samarbete med Räddningstjänsten genomförs skolprogrammet ”Det brinner” med syfte att få högstadiungdomar att förstå konsekvenserna av en anlagd brand. Vi samarbetar också kring Beredskapsveckan då årskurs 2 vid ett besök på Fenomenalen bland annat släcker eld, rökdyker och tittar i brandbilar.

Rymdstyrelsen Under Almedalsveckan arrangerade vi tillsammans med Rymdstyrelsen två seminarier med den svenske astronauten Marcus Wandt. 120 personer, främst barn, besökte arrangemanget.

SLU och Sanitation 360 Vi tog gemensamt fram en utställning om avloppsrening och urinurskilj-

ning. I samband med världstoaliddagen 19 november, visades utställningen på Fenomenalen.

Science Park Gotland Vi har tillsammans inlett projektet ”Gotländska idéer” där ungdomar får träffa gotländska entreprenörer för att lära sig entreprenörskap och designprocess.

Studio Doms Gemensam framtagning av en förstudie för en cirkularitetsmaskin. En maskin till utställningen där man i ena änden matar in plastskräp och i andra änden hämtar ut nya produkter.

Swebrick Gotland Under höstlovet arrangerade vi Legolov tillsammans med föreningen Swebrick Gotland.

Ung Företagsamhet Skolhackaton är ett samarbete mellan UF och Fenomenalen där mellanstadieelever skapar framtidens samhälle i Minecraft. Hållbar utveckling och problemlösning står i fokus. Fem klasser deltog 2024.

Uppsala universitet Under året har vi tillsammans med universitetets vindkraftforskare arrangerat en workshop där 45 vindkraftforskare från hela Europa fick träffa 45 elever från teknikcollege för att tillsammans bygga vindkraftverk och prata om vindkraft. Vi har också dragit igång ett samarbete med spelutvecklarna som rullar igång på allvar 2025.

VA-avdelningen Region Gotland Finansierar en utställning om det gotländska vattnet som vi tillsammans tar fram. Den belyser var vattnet kommer ifrån och hur vi sparar på det. Utställningen produceras under våren och beräknas stå klar inför sommarsäsongen 2025.

Visby Centrum Samarbete kring Visbydagen och barnarenan i Almedalen. Fenomenalen bidrog med Raketuppskjutning och Vetenskapsshow. Totalt besökte 237 personer oss där.

Elever i årskurs 2 möter Räddningstjänsten på Fenomenalen hösten 2024.

**Foldern *Skolprogram & kompetensutveckling*
läsåret 2024-2025 med kommentarer**

FENOMENALEN

Gotland Science Center

Skolprogram & kompetens- utveckling

 Region
Gotland

Utställning

I Fenomenalens utställning får du testa dig fram med både kroppen och knoppen. Här inte bara får utan bör du ta i sakerna. När du lämnar oss har du förhoppningsvis både haft roligt, utmanat dig själv eller andra och fått syn på nya fenomen.

Varje år tar vi emot 20 000 besökare.

Butik

I vår fenomenala butik hittar du grejer till hemmalabbet, finurliga klurigheter, förtrollande prylar och mycket mer för nyfikna upptäckare.

Fenomenalt syfte

Världen, Sverige och Gotland står inför många utmaningar. Många av de problem vi skapar idag kommer behöva lösas av nya generationers experter och forskare. På Fenomenalen väcks kanske det första intresset för naturvetenskap, teknik och innovation. Vi vill skapa framtidens problemlösare!

Möteslokal

På Fenomenalen kan interna och externa möten hållas under eftermiddagar. Behöver du en lokal? Hör av dig!

Välkommen till Fenomenalen – ett hus fyllt med naturvetenskap!

Vår grej

Naturvetenskap, teknik och matematik är vår grej. Att uppleva vetenskapen på ett lustfyllt sätt med kroppens alla sinnen ger våra besökare ett annat perspektiv på det som ibland kan upplevas som svårt.

Skolprogram

Varje skoldag möter vi två klasser genom våra skolprogram. Det betyder att vi under ett år möter ungefär 4 000 elever från förskola till gymnasiet.

På sidorna 5-9 kan du läsa om programmen.

Utlåningsmaterial

Fenomenalen är samordnare för NTA inom Region Gotland.

Läs mer om NTA och hur det funkar på sidan 11.

Kompetensutveckling

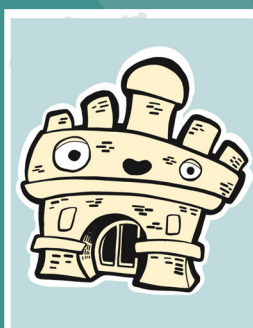
Fenomenalen fortbildar lärare inom naturvetenskap och teknik. På sidan 10 hittar du vad vi erbjuder just nu.

Vi tar även emot företag och personalgrupper som vill utveckla sin personal genom lek, samarbeten och nya lösningar.

Vilka är vi?

Fenomenalen drivs av Region Gotland. Vår verksamhet vänder sig i första hand till barn och unga, vi är därför en del av utbildnings- och arbetslivsförvaltningen. Vi håller till på Skeppsbron 4 i Visby hamn.

Besöker du Fenomenalen på en vardag så är det någon av oss du möter.

Fenomenalen
Science Center
☎ 0498-26 34 73
✉ fenomenalen@
edu.gotland.se

Märten Sahlin
Verksamhetschef
☎ 0498-26 34 72
☎ 0704-47 77 67
✉ marten.sahlin@
edu.gotland.se

Helen Lydänge
Pedagog
☎ 0498-26 34 73
✉ helen.lydange@
edu.gotland.se

Frida Johansson
Pedagog &
NTA-samordnare
☎ 0498-26 34 73
✉ frida.johansson08@
edu.gotland.se

Erika Sköldefors
Kommunikatör &
butiksansvarig
☎ 0498-26 34 73
✉ erika.skoldefors@
edu.gotland.se

När du besöker vår utställning på helger och lov kan du också möta någon av våra fenomenala utställningsvärdar.

4

10 personer, motsvarande
1,1 tjänster, arbetade som
utställningsvärd under 2024

SKOLPROGRAM

Fenomenalen erbjuder skolprogram till förskolor och skolor. Här presenterar vi alla program för 2024-25. Mer information och för- & efterarbetsmaterial hittar du på fenomenalen.se

Programmen är markerade med vilka årskurser de passar.

F = Förskola   **1** = ÅK 1
FK = Förskoleklass   ...osv...

Alla program går att boka för elevgrupper inom **anpassad grund- och gymnasieskola**. Välj program utifrån elevernas kunskapsnivå.

Så funkar det

Alla skolprogram bokas i förväg via telefon 0498-26 34 73.

Bokningsbara tider

HT2024: 2 september-13 december
VT2025: 8 januari-30 maj

Måndag-fredag klockan 8.30 & 10.30, om inte annat anges.

Programlängd

1,5 timme, om inte annat anges.

Pris

Skolprogram är kostnadsfria för alla förskolor och skolor på Gotland.

Under besöket

Programmen på Fenomenalen innehåller pedagogledda aktiviteter där eleverna får uppleva och utföra något inom naturvetenskap, teknik eller matematik.

I de flesta program ingår fritt upptäckande i utställningen.

Under programmet kan du som lärare med fördel ta ett steg tillbaka. Här får du möjligheten att se dina elever i en ny situation där oväntade förmågor kan bli synliga.

Reser ni långt? Ta med lunch eller mellanmål och ät hos oss! Stäm av när du bokar.

Fritt besök i maj **Alla**

Under maj erbjuder vi alla årskurser besök för eget upptäckande i utställningen.

5

Vi mötte 72 grupper under våra digitala sändningar 2024

5 grupper hade fria besök under 2024

Nyhet läsåret 2024/2025!

Antal grupper under 2024: 10

Antal grupper under 2024: 14

Cirkus Fenomenal **F**

Välkommen på cirkus med naturvetenskapliga fenomen i fokus. Trollkonstnären trollar med muggar och spelar musik på barnen. Prima ballerinan tränar på att gå på lina.

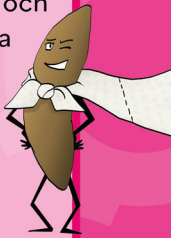
Passar alla förskolans åldersgrupper.

Hildurs bajs **F**

Träffa Hildur och hennes bruna superhjälte!

Vi utforskar bajs på olika sätt. Hur kan en köttbulle bli bajs? Och varför luktar det så äckligt?

Bertas sura och basiska maskar **FK**

Draken Berta älskar kemi!

I Bertas laboratorium undersöker barnen pH-värdet i mage och tarm.

Bertas bubbel och bus **F**

Draken Berta älskar kemi!

I Bertas laboratorium får barnen utforska kemiska processer genom att blanda pulver och vätskor och observera hur de reagerar med varandra.

Passar förskolans äldre barn.

Jakten på ädelstenarna **FK**

Fyra ädelstenar är försvunna! Med hjälp av ledtrådar och kluriga uppdrag försöker barnen hitta dem genom att tänka datalogiskt och skapa algoritmer.

Milo **1 2 3**

Milo är en LEGO-robot som eleverna programmerar till att utföra olika uppdrag.

Blinky Lights **1 2 3**

Vi introducerar den elektriska kretsen på ett lekfullt sätt.

Eleverna bygger med lysdioder och batterier.

Antal grupper under 2024: 6

Antal grupper under 2024: 14

Antal grupper under 2024: 5

Antal grupper under 2024: 11

Under vårterminen 2024 erbjöd vi Billi.

Antal grupper under 2024: 0

Billi

Roboten Billi Bi ska ge sig ut på Gotland och samla nektar. Barnen skapar algoritmer och programmerar roboten så att den lyckas med sitt uppdrag. Programmet passar bäst för de äldre barnen på förskolan. Fri tid i utställningen ingår.

OBS: Max 10 barn.

Antal grupper under 2024: 7

Antal grupper
under 2024: 10

Luft under vingarna 1 2 3

Vi pratar om uppfinningar och designprocesser och hur de hjälper oss att lösa olika problem.

Eleverna konstruerar raketer som de får skjuta iväg.

Klassen får med sig ett efterarbete där de får möjlighet att utveckla sina raketer.

Kemidetektiverna 1 2 3

Etiketterna på burkarna i köket har trillat av – nu vet vi inte vad de innehåller!

Genom kemilaborationer tar eleverna reda på vad som finns i burkarna.

Antal grupper
under 2024: 11

Antal grupper
under 2024: 16

Brandveckan 2

Vecka 39, tisdag–fredag. Programmet hålls utomhus och tar ungefär en timme.

Eleverna får prova på rökdykning, släcka eld, träffa brandmän, titta på brandbilar och lära sig hur de ska göra om det faktiskt börjar brinna.

I samarbete med Räddningstjänsten och Brandskyddsföreningen på Gotland.

Tårtmysteriet 4

Någon har ätit upp Fenomenalens födelsedags-tårta! Vem kan det vara?

Eleverna gör en kriminalteknisk undersökning för att identifiera tjuven.

Programmet har fokus på problemlösning och slutledningsförmåga.

Rörliga konstruktioner 4 5 6

Eleverna bygger tredimensionella figurer som blir rörliga med hjälp av en motor.

Programmet fokuserar på bygg och konstruktion samt designprocessen.

Antal grupper
under 2024: 11

Antal grupper
under 2024: 12

Antal grupper
under 2024: 11

Antal grupper
under 2024: 9

Antal grupper
under 2024: 8

Matematiska mönster 4 5 6

Eleverna utmanas i praktisk matematik.

Solklart 5 6

Eleverna laborerar, funderar och diskuterar hur de skulle kunna driva en skola med hjälp av energi från solen.

Programmet fokuserar på hållbar energiförsörjning och den elektriska kretsen.

Förarbete ingår.

Gruvan 5 6

Vilka metaller finns i en mobiltelefon, var kommer de ifrån och hur får man fram dem?

Eleverna får följa processen från malm till metall.

Förarbete ingår.

Antal grupper
under 2024: 9

Skolhackathon i Minecraft 5 6

Eleverna skapar framtidens samhälle. Hållbar utveckling och problemlösning står i fokus. Boosta dina elevers kreativitet med en rolig utmaning!

Skolhackathon inleds i september och avslutas i slutet av januari. Anmälan öppnar 11 augusti.

Läs mer på ungforetagsamhet.se/opensida-skolhackathon

I samarbete med Ung företagsamhet.

59 grupper 11-29
november 2024

För årskurs 4 & 5

Visborgs slott - ett fenomenalt bygge!
Ett program i samarbete med Gotlands museum.
Bokas inte - vi bjuder in!

Antal grupper
under 2024: 0

Antal grupper
under 2024: 3

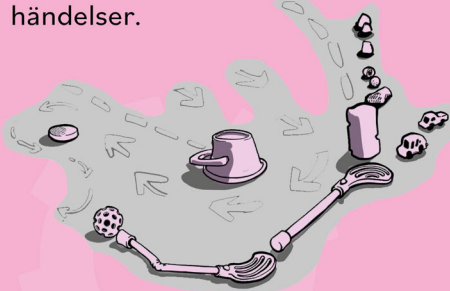
Nedräkningen 7 8 9

Ett escape-room-liknande uppdrag där förmågor som logiskt tänkande, problemlösning och samarbete är nödvändiga för att lyckas.

Erbjuds delar av året.

Rube-Goldberg-maskin 7 8 9

Tillsammans bygger klassen en händelsekedja - en Rube Goldberg-maskin. Genom en händelsekedja utlöser krafter och rörelser nya händelser.

Programmet ger en praktisk tillämpning av fysik och matematik och fungerar som teambildande aktivitet.

Det brinner 7 8 9

Eleverna får rollen som brandtekniker. De besöker en brandplats och genomför en brandteknisk undersökning.

Efter programmet iscensätter eleverna en rättegång i klassrummet.

Programmet behöver inte bokas! Alla regionens högstadielklasser blir inbjudna.

Antal grupper
under 2024: 15

Hur mår Östersjön? 7 8 9

Gör en exkursion tillsammans med dina elever! Här får de "ta tempen" på Östersjön för att se hur vårt innanhav mår.

Programmet kombineras med en fortbildning för dig som lärare. Läs mer om den på sidan 10.

Startar
våren
-25!

9

Startar våren 2025

KOMPETENSUTVECKLING

Fenomenalen erbjuder kompetensutveckling i teknik, naturvetenskap och matematik för gotländska lärare. Både i egen regi, men också genom det nationella skolutvecklingsprogrammet NTA som Fenomenalen ansvarar för på uppdrag av Region Gotland.

Fenomenalt mingel

Fika och mingla med oss på Fenomenalen och ta del av det vi har att erbjuda de gotländska skolorna. Vi presenterar vår verksamhet med allt från skolprogram till kompetensutveckling. Se vad vi erbjuder nu och prata med oss om vad vi skulle kunna erbjuda i framtiden.

När? Onsdag 4 september klockan 15.00–18.00

Hur mår Östersjön?

Arbetar du som lärare på högstadiet eller gymnasiet och vill komma ut på en exkursion där dina elever tar reda på hur Östersjön mår? Då är denna fortbildning något för dig. Fortbildningen ger verktyg för hur du på ett handgripligt sätt kan arbeta forskningsbaserat med dina elever om läget i Östersjön. Vi introducerar dig till ett antal olika undersökningar så som artbestämningar, näringsämnesmätningar och pH-mätningar. Kopplat till fortbildningen finns ett lånematerial med allt du behöver för att genomföra en exkursion på en gotländsk strand.

När? Torsdag 3 april klockan 12.30–17.00

Tekniknätverk

Lärare 4–9

Tillsammans med Teknikcollege drar Fenomenalen igång ett nätverk för att boosta tekniklärare i grundskolan. Under läsåret kommer vi att bjuda in till träffar.

Syftet är att stärka teknikundervisningen och på sikt att få fler att välja teknikutbildningar.

20 lärare kom

10

25 rektorer
gick kursen.

NTA

NTA (Natur och Teknik för Alla) är ett koncept som täcker stora delar av det centrala innehållet inom naturvetenskap och teknik. NTA är uppbyggt kring temalådor med material till experiment och försök.

Fenomenalen erbjuder NTA-utbildning av lärare och efter det utlåning av laborativt material (NTA-lådor) till Region Gotlands alla skolor.

Kurser läsåret 2024-25

Låda	Passar för	Kursdatum
Upptäck fysik och kemi	Åk F-3	Onsdag 11 september
Kroppen	Åk 5-7	Tisdag 8 oktober
Rörelse och konstruktion	Åk 4-6	Torsdag 14 november
Den smartare staden	Åk 6-9	Torsdag 1 januari

Tid: klockan 08.30-16.00

Plats: Fenomenalen

Kostnad: 300 kr (reducerat pris). Kurslitteratur ingår.

Bokning av NTA-lådor

När du har gått en utbildning kan du låna temalådor terminsvis.

Du får lådan skickad till din skola. Du bokar via telefon 0498-26 34 73.

Lådor vi erbjuder

Du hittar vilka temalådor vi erbjuder på

fenomenalen.se/rg/fenomenalen/skolverksamhet/nta

Anmäl dig till kompetensutveckling!

Alla våra kompetensutvecklingar kräver föransmälan.

Du anmäler via telefon 0498-26 34 73 eller e-tjänsten etjanst.gotland.se/fenomenalenfortbildning

Du hittar också anmälan på fenomenalen.se under skolverksamhet och fortbildningar.

Kurser 2024

Låda	Passar för	Kursdatum
Rymden	Åk 2-5	Onsdag 31 januari
Mönster och algebra, del 1	Åk 4-6	Onsdag 27 mars
Mönster och algebra, del 2	Åk 4-6	Onsdag 8 maj
Upptäck fysik och kemi	Åk F-3	Onsdag 11 september
Kroppen	Åk 5-7	Tisdag 8 oktober
Rörelse och konstruktion	Åk 4-6	Torsdag 14 november

3 gick kursen.

13 gick kursen.

4 gick kursen.

6 gick kursen.

0 gick kurserna.

Vi har ju ÖPPET FÖR ALLMÄNHETEN också!

HÖST, VINTER & VÅR

Torsdag-fredag

klockan 12.00-16.00

Lördag-söndag

klockan 11.00-16.00

Under skolloven har vi ofta öppet hela veckan och med utökade öppettider.

SOMMAR

Alla dagar

klockan 10.00-17.00

VÄLKOMMEN!

Text, layout & foto: Fenomenalen Science Center

Illustrationer: Henrik af Petersens, Silvy Strand och Karin Södergren

Besök oss på Skeppsbron 4 i Visby eller på fenomenalen.se

Telefon: 0498-26 34 72/-73

E-post: fenomenalen@edu.gotland.se

